

Ἐδημιούργησες τὸν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα σου καὶ τοῦδωκες γουρουνοστάσιο γιὰ κατοικία.

Ἐδημιούργησες τὸν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα σου καὶ τοῦδωκες τὸν πόλεμο γιὰ μαθητεία.

Ἐδημιούργησες τὸν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα σου καὶ τοῦδωκες τῶν ἀδερφῶν του τὸ αἷμα γιὰ κρασί.

Κορύφωμα τῆς πίκρας μας, κορύφωμα τοῦ μαρτυρίου μας, ὁ ὄχτος καὶ τὸ ξέρασμα τῶν κύκλων τῆς ζωῆς ἀναβαίνουν ὡς τὰ κωλομέρια σου, Τουρκοεμάδα τῶν οὐρανῶν, παντοτινὲ Νέρωνα τῆς αἰωνιότητος.

ΑΠΟ ΤΟΝ "MERCURE DE FRANCE"

ΜΕΤΑΦΡ. Β. Κ. Π.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

"Η ΤΕΧΝΗ ΕΙΝΕ ΜΙΑ ΑΡΜΟΝΙΑ ΑΠΟ ΛΑΘΗ"

I

"Ενας κύριος ποῦ ἐπεσκέφθηκε τὸ ἐργαστήριό μου, ἀφοῦ ἐξέτασε λεπτομερῶς ὅλες μου τίς εἰκόνες, τὰ σχέδια καὶ τίς ξυλογραφίες, ἔφυγε φιλοδωρῶντας με αὐτὴ τὴν πατρικὴν συμβουλή: «Θὰ ἔπρεπε νὰ καταστήσετε πιὸ ἀνεκτὲς τίς εἰκόνες σας.»

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ φράση συγκεφαλαιόονται οἱ ἐντυπώσεις ποῦ αἰσθάνονται οἱ περισσότεροι ὅταν γιὰ πρώτην φορὰν βλέπουν τὰ σχέδιά μου, ἀλλὰ ἡ λέξις «ἀνεκτὸν» εἶναι μιὰ ἀπὸ κείνες ποῦ λένε τὸ πᾶν καὶ δὲν λένε τίποτε. Ἡ τέχνη ποῦ εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη ἔκφρασις τῆς πραγματικότητος ἔχει τὴν ἀρετὴν (ἂν θέλετε τὸ ἐλάττωμα) τῆς ἀλήθειας: δὲν εἶναι ἀνεκτὴ.

«Ἀνεκτὸν!» Πόσοι κρυφοὶ κίνδυνοι σ' αὐτὴ τὴ λέξις: συμμόρφωσις, μετριότης, κοινωνικοὶ σεβασμοί...

Γιὰ μένα, ἡ τέχνη εἶναι ἡ ἔξαρσις τοῦ μὴ ἀνεκτοῦ, τοῦ ἄκρου, τῆς ἐπανίστασις εἶθε ἀκόμη καὶ τῆς τρέλλας.

II

Νὰ ἀποτινάξει κανεὶς, διὰ μέσου μιᾶς μακροῦς καὶ ὑπομονητικῆς ἐργασίας ξεκαθαρίσματος, κάθε τι ρητορικὸ ποῦ ὑπῆρχε στὴ τέχνη, νὰ ὑποτάξει στὴ τελικὴ σύνθεσις κάθε αἴσθησις, νὰ ἀπομακρύνει αὐτὴ ἀπὸ κείνο ποῦ εἶναι φαινομενικότης ἐξωτερικὴ γιὰ νὰ ἀποδώσει τὴν βαθειὰ πραγματικότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων — νὰ ἀλλοιώσει γιὰ νὰ ἁρμονίσει — νὰ ἀποσυνθέσει γιὰ νὰ δημιουργήσει ἐκ νέου: νὰ ἔνα παράδοξον γιὰ τοὺς παληοὺς ἀκαδημαϊκοὺς, μὰ νὰ ἐπίσης μιὰ ἀλήθεια γιὰ ὅσους ἔχουν τὰ μάτια ἀνοιχτά.

Αἰγύπτιοι, Ἑτροῦσκοι, Βαβυλώνιοι, Βυζαντινοὶ, ἀρχαῖοι (primitifs), τί θαυμασία καὶ ἀνώτερη ἁρμονία τῶν πιὸ τολμηρῶν παραμορφώσεων! Τί σύνολον τέλειον στά ἔργα των.

Αὐτοὶ εἶναι δημιουργοί. Ὁ δημιουργὸς δὲν ὑπόκειται σὲ καταμέτρηση.

Αὐτὸς δίνει κάτι τὸ δικό του, ἓνα δημιουργημα δικό του, μὲ μιὰ ψυχὴ δικιά του...

Οἱ μέτριοι, μὲ τὸ νὰ ὑπαγάγουν τὴ σύνθεση ἐνὸς ἔργου στὸ ἀλυσσόδεμα τῶν μορφῶν καὶ στὴν πολυφωνίαν τῶν χρωμάτων ἀρκοῦνται σὲ ἓνα μερικόν, ποῦ ὅταν τὸ ἀφαιρεῖ κανεὶς ἀπὸ τὸ ὅλον, χάνει κάθε σημασίαν. Ἐτσι ἀντιμετωπίζοντας χωρὶς μιὰ ὁλοκληρωτικὴ σύλληψη, ἓνα ἔργον τέχνης, δὲν θὰ βροῦν ποτὲ παρά λάθη.

III

Ἐπὶ τόσα δυσοίωνα χρόνια, προέβαλαν μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους τὸ τεῖχωμα τῆς ἀναγέννησης. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ τοὺς ποῦν, ὅτι πίσω ἀπὸ αὐτό, τὸν πλούσιο κῆπο ἀνθέων πολὺ πλουσίων, ὑπῆρχεν ὁ ἥλιος τῶν δικῶν μας ἀρχαϊκῶν καὶ ὁ χρυσὸς τῶν βυζαντινῶν, ποῦ οἱ δῆθεν διαμορφωταὶ ὀνομάζον ἀφελεῖς, λησιμονοῦντες νὰ ποῦνε ὅτι ἡ ἀφέλειά των, ἦταν ἐκεῖνι τοῦ λέοντος!

Πίσω ἀπὸ τὸ τεῖχωμα τῆς ἀναγέννησης ὑπάρχουν οἱ Assisi, Arezzo, Padova, Siena, Ravenna, Pisa, Volterra. Ὑπάρχουν: «ἡ σφαγὴ τῶν ἀθῶων», «ἡ καλὴ καὶ ἡ κακὴ κυβέρνησις», «ὁ θρίαμβος τοῦ θανάτου». Ὑπάρχουν: ὁ Giotto, ὁ Orcagno, ὁ Duccio di Boninsegni...

IV

Θέλω νὰ πῶ, μιὰ συνείδηση, μιὰ σκέψη, μιὰ ἀρμονία ἀπὸ λάθη ποῦ τὰ μελετῶ γιὰ νὰ ἐξάρω τὸν λαόν.

Ὁ λαὸς εἶναι μέγας σὰν τὴ θάλασσα καὶ ἔχει τὶς ὀργὲς καὶ τὶς γαλήνες τῆς θάλασσας. Γελᾷ ὑπὸ τὸν ἥλιον, συμμαζεύεται ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου. Ἀλλὰ πολλοὶ περνᾶν ἀγνοοῦντες αὐτὸ τὸ ἄπειρον, τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις τοὺς παρασύρει, ὅμοιοι μὲ κείνους ποῦ διαπλέουν τὸν ὠκεανὸν χωρὶς νὰκούσουν τὸ καρδιοχτύπι τῶν κυμάτων του.

Ὁ λαὸς φέρει ἀποτυπωμένα στὸ πρόσωπό του σημεῖα ὑπερηφάνειας, ἀγωνίας, μελαγχολίας, ἀγριότητος.

Ὁ λαὸς ἔχει στὰ μάτια τὶς ὠραῖες φλόγες τοῦ μίσους καὶ τὶς ζεστὲς γλύκες τοῦ ἔρωτα, τὴν ἀστραπὴ τῆς ἀπελπισίας, τὸ γέλοιο τῆς ἐλπίδας.

Ὑμνεῖτε τὸν λαὸ ποῦ διαβλέπει νέες μέρες μὰ καὶ ποῦ δὲν ἀποφεύγει νὰ στρέψει τὸ βλέμμα του πάνω ἀπὸ τὰ σκότη ποῦ ξεπέρασε, ὑμνεῖτέ τον ὡ φίλοι! Ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ θρησκευτικὰ καὶ τὸν ζωγραφίζω μὲ τὸν ἴδιο σοβαρὸ τρόπο μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἐξετέλουν μιὰ λειτουργίαν μὲ ἀγιότητα...

ΑΠΟ ΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΤΟΥ
LORENZO VIANI

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΓΕΩΡΓ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗ